

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 383/08-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. februára 2009 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti A. N., A. N. a N. N., všetci bytom T., zastúpených advokátkou Mgr. E. S., N., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. N., A. N. a N. N. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 v období od vydania nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 159/03 z 3. marca 2004 p o r u š e n é b o l o .

2. A. N., A. N. a N. N. priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume po 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Žilina povinný zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť A. N., A. N. a N. N. trovy právneho zastúpenia v sume 543,91 € (slovom päťstoštyridsaťtri eur a deväťdesiatjeden centov) na účet ich právnej zástupkyne advokátky Mgr. E. S., N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti A. N., A. N. a N. N. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 383/08-13 z 25. novembra 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. N., A. N. a N. N. (ďalej len „sťažovateľa“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 v období od vydania nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 159/03.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprS/423/08 z 19. decembra 2008 doručeným ústavnému súdu 30. decembra 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Čo sa týka prehľadu úkonov uskutočnených vo veci od predchádzajúceho

rozhodnutia ústavného súdu, takýto podrobný prehľad nemôže byť zo strany Okresného súdu Žilina momentálne predložený, a to z toho dôvodu, že spisový materiál sa v súčasnej dobe nachádza u znalca. Jednotlivé úkony tak môžem uviesť len po nahliadnutí do počítačového registra tunajšieho súdu. Z tohto registra bolo zistené, že dňa 15. 3. 2004 súd rozhodol o priznaní znalečného L. Následne boli vo veci uskutočnené viaceré pojednávania. Dňa 7. 5. 2004 bolo pojednávanie odročené na 11. 6. 2004 za účelom predvolania znalca. Pojednávanie zo dňa 11. 6. 2004 bolo odročené s tým, že účastníci doručia do spisu ďalšie návrhy na dokazovanie a súd rozhodne o zmene návrhu navrhovateľov. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo dňa 17. 9. 2004. Dňa 6. 10. 2004 súd rozhodol o priznaní znalečného znalcovi MUDr. K. K. a znalcovi MUDr. J. K. a rozhodol o odpustení uloženej pokuty. Uznesením zo dňa 20. 5. 2006 (správne má byť 2005, pozn.) súd vo veci nepripustil zmenu návrhu. Termín pojednávania nariadený na deň 4. 7. 2006 bol zrušený z dôvodu žiadosti právnej zástupkyne. Ďalšie pojednávanie vo veci sa uskutočnilo dňa 12. 7. 2006 a 14. 2. 2007. Následne v priebehu roku 2008 súd vydal viaceré uznesenia týkajúce sa znaleckého dokazovania.

Čo sa týka Vami požadovaného posúdenia skutkovej a právnej zložitosti sporu, odkazujem na pripojené vyjadrenie zákonnej sudkyne JUDr. J. M. Táto vo svojom vyjadrení podrobne zdôvodnila procesný postup od r. 2005, kedy jej spis bol zmenou rozvrhu práce pridelený až doposiaľ. Tohto vyjadrenia sa v mene OS Žilina v celom rozsahu pridrižiam.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti týkajúce sa prehľadu uskutočnených úkonov a s poukazom na vyjadrenie zákonnej sudkyne som toho názoru, že od r. 2004 vo veci nedošlo k zbytočným prieťahom, ktoré by zavinil Okresný súd Žilina. Dĺžka tohto súdneho konania je ovplyvnená zložitým procesom znaleckého dokazovania a právnou a skutkovou zložitou tohto sporu. Okresný súd Žilina, ako to vyplýva z prehľadu úkonov, vo veci konal, vytýčil viaceré pojednávania a vydal veľké množstvo procesných rozhodnutí, ktoré sú nevyhnutné na prípravu konečného rozhodnutia vo veci. Vzhľadom na uvedené tak podanú ústavnú sťažnosť považujem za nedôvodnú.

Čo sa týka požiadavky na predloženie spisového materiálu, ako už bolo uvedené, spisový materiál sa v súčasnej dobe nachádza u znalca, ktorému momentálne plynie lehota na vypracovanie znaleckého posudku. Tento bol doručovaný znalcovi prostredníctvom dožiadaného súdu v Košiciach. Preto spis v súčasnej dobe nie je možné zaslať...“

Vyjadrenie zákonnej sudkyne JUDr. J. M. k sťažnosti:

„Ako zákonná sudkyňa prejednávam vec od 7. 2. 2005. Preto sa k priebehu konania vyjadrujem len od tohto dátumu.

Vo veci sa priebežne vykonávajú úkony smerujúce k meritórnemu ukončeniu veci. Vec je právne zložitá a tiež náročná na skutkové zisťovania, čo vyplýva zo samotného predmetu konania predmetom sporu je náhrada škody v súvislosti so smrťou pacienta v lekárskech zariadeniach, pričom zatiaľ je sporný samotný základ prejednávanej veci (konkrétny zodpovednostný subjekt a jeho miera zodpovednosti za vzniknutú škodu). Vo veci boli nariadené viaceré znalecké dokazovania. Po mojom prevzatí spisu som viedla viaceré pojednávania a vykonávala dokazovanie (výsluchom svedkov a iné). Po tomto dokazovaní vyvstala potreba doplniť dokazovanie ďalším znaleckým dokazovaním, ktorý návrh vzniesla právna zástupkyňa navrhovateľov.

Na základe podania právnej zástupkyne navrhovateľov, v ktorom okrem iného uviedla, že po konzultácii s lekármi žiada nariadiť znalecké dokazovanie z odboru Zdravotníctvo, odvetvie Interná medicína a neurochirurgia súd nariadil:

- uznesením Okresného súdu v Žiline zo dňa 13. 02. 2008 č. k. 16 C 127/1994-725 znalecké dokazovanie znalcom z odboru Zdravotníctvo, odvetvie Interná medicína. Za znalca ustanovil MUDr. L. L., nar..., bytom K.

(znalcovi súd uložil posudok predložiť v lehote 40 dní odo dňa doručenia spisového materiálu znalcovi.)

- uznesením Okresného súdu v Žiline zo dňa 13. 02. 2008 č. k. 16 C 127/1994-727 znalecké dokazovanie znalcom z odboru Zdravotníctvo, odvetvie neurochirurgia. Za znalca ustanovil MUDr. I. L., bytom K. (znalcovi súd uložil posudok predložiť v lehote 40 dní odo dňa doručenia spisového materiálu znalcovi.)

- znalecké dokazovania súd nariadil dvom znalcom z dôvodu, že v databáze JASPI ministerstva spravodlivosti sa nenachádzal znalec, ktorý by bol evidovaný súčasne v odvetviach Interná medicína a neurochirurgia. Znalcovi MUDr. I. L., súd zároveň oznámil, že spisový materiál mu bude doručený s odstupom času, nakoľko ešte pred týmto dokazovaním, bude vykonané dokazovanie MUDr. L. L. Z racionálnych dôvodov nebolo možné vypracovať oba znal. posudky súbežne (všetky relevantné skutočnosti sa nachádzajú v súdnom spise, ktorý mohol mať k dispozícii len jeden zo znalcov).

- *Písomným podaním doručeným súdu dňa 12. 03. 2008 znalec MUDr. E. L., oznámil súdu, že ako znalec bol vymenovaný odbore Zdravotníctvo, odvetvie Interná medicína, choroby z povolania, a nie traumatológia, resp. diabetológia. Predmetom znaleckých posudkov znalcov v odbore Zdravotníctvo, odvetvie Interná medicína, choroby z povolania je vyjadrenie ku chorobám z povolania, pričom cukrovka, úraz hlavy, nedodržanie životosprávy nie sú uvedené v zozname chorôb z povolania v zmysle prílohy č. 1 vyhl. 461/2003 Z. z. Po preštudovaní uznesenia odporučil postúpiť vypracovanie znaleckého posudku znaleckému ústavu, prípadne znalcovi v odbore diabetológie, resp. traumatológie.*

Vzhľadom na uvedené vyjadrenie, ako aj na obtiažnosť znaleckého dokazovania súd

- *uznesením Okresného súdu Žilina zo dňa 18. 04. 2008 č. k. 16 C 127/1994 znalca MUDr. E. L., zbavil povinnosti vypracovať znalecký posudok a vykonaním znaleckého dokazovania poveril L. v K. (znalcovi súd uložil posudok predložiť v lehote 40 dní odo dňa doručenia spisového materiálu znalcovi.)*

- *Písomným podaním doručeným súdu dňa 02. 05. 2008 znalecký ústav oznámil súdu, že odo dňa 14. 09. 2007 nemá uzavreté poistenie pre účely náhrady škody za znaleckú činnosť, ako to ustanovuje § 9 zákona č. 382/2004 Z. z. Podľa ustanovenia § 12 ods. 2 písm. f) cit. zákona, preto odmietol vykonať znalecký posudok.*

Vzhľadom na uvedené vyjadrenie súd

- *uznesením Okresného súdu v Žiline zo dňa 16. 06. 2008 č. k. 16 C 127/1994-744 znalecký ústav zbavil povinnosti vypracovať znalecký posudok a vykonaním znaleckého dokazovania poveril MUDr. L. T... (znalcovi súd uložil posudok predložiť v lehote 40 dní odo dňa doručenia spisového materiálu znalcovi.) Spisový materiál spisová značka 16 C 127/1994 bol znalcovi doručovaný prostredníctvom dožiadaného súdu Okresnému súdu Košice I.*

- *Ustanovený znalec MUDr. L. T..., splnil znaleckú úlohu v plnom rozsahu a spolu s podaním posudku si uplatnil znalečné.*

- *uznesením Okresného súdu v Žiline zo dňa 10. 09. 2008 č. k. 16 C 127/1994-778 súd priznal znalcovi z odboru Zdravotníctvo a farmácia, odvetvie chirurgia, traumatológia MUDr. L. T..., znalečné vo výške 22.800,- Sk za podaný znalecký posudok č. 37/2008 zo dňa 18. 08. 2008 podľa Vyhlášky MS SR č. 491/2004 Z. z. o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov.*

- po právoplatnosti uznesenia Okresného súdu v Žiline zo dňa 10. 09. 2008 č. k. 16 C 127/1994-778 súd predložil toto uznesenie učtárni na vyplatenie znalcovi a následne zaslal spisový materiál dožiadanému súdu Okresnému súdu Košice II za účelom predvolanie znalca MUDr. I. L..., ktorému mal byť do vlastných rúk odovzdaný spis Okresného súdu Žilina spisová značka 16 C 127/1994 za účelom vypracovania znaleckého posudku tak, ako mu bolo uložené uznesením č. k. 16 C 127/1994-727 zo dňa 13. 2. 2008.

- spisový materiál spisová značka 16 C 127/1994 bol Okresnému súdu Košice II doručený dňa 07. 11. 2008.

Vzhľadom na vyššie uvedené mám za to, že vo veci sú vykonávané úkony skutočne (nielen fiktívne) smerujúce k čo najrýchlejšiemu meritórnemu vybaveniu veci. Čo sa týka námietok právnej zástupkyne sťažovateľov v Ústavnej sťažnosti pod bodom VI. 3. uvádzam,

že tieto sú irelevantné. Súd tým, že nariadil znalecké dokazovanie, ktoré bude vykonané osobitne dvoma znalcami reagoval na zistenie z databázy JASPI MS SR, že súdny znalec, ktorý by vykonával znal. činnosť v oboch odvetviach odboru zdravotníctvo (interná medicína a neurochirurgia), nie je do zoznamu znalcov zapísaný. Po oboznámení s odbornými námietkami znalca MUDr. L., ktoré pred nariadením znal. dokazovania nebolo možné zistiť, v krátkom časovom odstupe bolo nariadené znalecké dokazovanie iným znalcom. Skutočnosť, že ani tento znalec nie je spôsobilý vypracovať znal. posudok, bola súdu oznámená v priebehu niekoľkých pracovných dní od jeho ustanovenia a súd procesné rozhodol o zbavení povinnosti vypracovať znal. posudok v primeranej lehote.

Znal. posudok z odvetvia interná medicína bol riadne vypracovaný v stanovenej lehote novo ustanoveným znalcom MUDr. T. Po priznaní a vyplatení znalečného (čo je úkon nevyhnutný pri zabezpečovaní práva znalca na odmenu za vykonanú prácu a v širšom zmysle ústavného práva na majetok) bol spis obratom doručený dožiadanému súdu na jeho odovzdanie súdnemu znalcovi MUDr. L., ktorý bol ako znalec v odvetí neurochirurgia ustanovený uznesením zo dňa 13. 2. 2008. Spis sa v súčasnosti nachádza u súdneho znalca a v prípade potreby Ústavného súdu SR nahliadnuť do spisu bude od súdneho znalca vyžiadaný pred vyhotovením znal. posudku.

Čo sa týka námietky pr. zástupkyne sťažovateľov o stanovení neprímerane dlhej lehoty znalcovi z odvetvia neurochirurgia, mám za to, že stanovená lehota 40 dní je takého

rozsahu, že znalcovi umožní oboznámiť sa so spisovým materiálom (viac ako 1000 strán) a vypracovať písomný znal. posudok len pri jeho maximálnom úsilí a skutočne racionálnom využití času. Nie je vôbec možné hovoriť o neprimerane dlhej lehote, práve naopak. Lehota bola poskytnutá prihliadajúc na celkovú dobu trvania súdneho konania a to v kratšom rozsahu, ako by bola inak poskytnutá.

Posledná námietka právnej zástupkyne o nevytýčení pojednávania v nadväznosti na vykonané znal. dokazovanie je taktiež neopodstatnená. Vzhľadom na to, že prebieha znal. dokazovanie z odvetvia neurochirurgia a znalcovi plynie lehota na vypracovanie znal. posudku, nie je možné vytýčiť pojednávanie. V súvislosti s touto námietkou právnej zástupkyne sťažovateľov vyvstáva otázka, či je právna zástupkyňa oboznámená s aktuálnym priebehom konania tak, ako je zachytený v súdnom spise.“

Rovnaké skutočnosti, čo sa týka chronológie úkonov okresného súdu, zistil aj ústavný súd z obsahu súdneho spisu, ktorý mu bol predložený k previerke 9. februára 2009.

Právna zástupkyňa sa k stanovisku okresného súdu vyjadrila podaním z 9. februára 2009 doručeným ústavnému súdu 16. februára 2009, v ktorom okrem iného uviedla:

„1. Ako uviedli sťažovatelia vo svojej sťažnosti, dôvodom ich návrhu na doplnenie dokazovania pribratím znalca z odboru internej medicíny bola skutočnosť, že v rámci obrany žalovaní na ostatnom pojednávaní vyslovili pochybnosť, že k smrti poškodeného Ing. N. došlo v dôsledku porušenia diétného a liečebného režimu zo strany poškodeného, a tiež to, že v konaní existovali rozporné znalecké posudky týkajúce sa pre spor zásadnej odbornej otázky - príčinnej súvislosti medzi porušením povinností žalovaných (ponechanie časti katétra v tele poškodeného) a smrťou poškodeného. Nešlo teda zo strany sťažovateľov - navrhovateľov o vyvolávanie prietáhov v konaní, ani o požiadavku na bezúčelné alebo nadbytočné dokazovanie, o čom svedčí aj to, že súd sa s ich návrhom na vykonanie dokazovania stotožnil a dokazovanie nariadil. Navrhovatelia, napriek tomu, že súd sa (plne v intenciách svojich procesných oprávnení) nestotožnil s okruhom otázok, ktoré navrhli ako rámec dokazovania navrhovatelia, nepredlžovali konanie ani tým, aby podali

odvolanie proti procesným uzneseniam o ustanovení znalca/znalcov, vedomí si toho, že prípadné ďalšie otázky je možné objasniť priamo výsluchom znalcov na pojednávaní.

2. Od ostatného pojednávania vo veci samej dodnes nie je ukončené dokazovanie znalcom z odvetvia Neurochirurgia, napriek tomu, že bolo nariadené uznesením súdu z 13. 2. 2008, t. j. výsledok znaleckého dokazovania nie je známy ani po uplynutí takmer roka od vynesenia uznesenia o jeho nariadení. Sťažovatelia majú zato, že čas od septembra 2007 do februára 2009 nie je primeraný na vykonanie dokazovania vypracovaním DVOCH znaleckých posudkov, a to ani pri zohľadnení zložitosti veci a rozsahu súdneho spisu (s prihliadnutím na to, že nemalú časť súdneho spisu tvoria doklady o príjme navrhovateľov a ich dôchodkových dávkach doručované sťažovateľmi na výslovnú žiadosť predchádzajúceho sudcu). Sťažovatelia teda nenamietajú poskytnutie 40-dňovej lehoty na vypracovanie znaleckého posudku - zdržanie v rozsahu 100 dní (2 x 40 dní na vypracovanie: posudku + 2 x 10 dní na doručovanie spisu znalcomi a späť) by považovali za akceptovateľné, viac než 500-dňové zdržanie (september 2007 až február 2009) však považujú za neprijateľné a neobhájiteľné.

3. K vyjadreniu porušiteľa práv sťažovatelia poznamenávajú, že mu nekladú za vinu, že by vyvolávaním prietahov bolo samotné znalecké dokazovanie, ale predovšetkým to, že dokazovanie bolo nariaďované neúčelne (znaleckým ústavom, ktorý nie je poistený a táto skutočnosť vyplýva z internetového prehľadu, znalcom z iného odvetvia a pod. - vid' obsah spisu), a tiež to, že zo strany súdu neboli využité všetky procesné možnosti na to, aby bolo znalecké dokazovanie ukončené v rozumnej lehote, Rovnako namietajú lehotu, ktorá uplynula od doručenia návrhu na dokazovanie súdu, do jeho nariadenia.

4. Podľa názoru; sťažovateľov je potrebné aktuálny stav posúdiť nielen vo vzťahu k sťažovateľmi namietanému obdobiu, ale aj v kontexte celkovej dĺžky trvania konania - teda od roku 1994, bez meritórneho rozhodnutia čo i len v prvostupňovom konaní, existenčnému významu výsledku sporu pre navrhovateľov, a tiež pri zohľadnení skutočnosti, že Ústavný súd už prietahy v tomto konaní konštatoval, teda v kontexte nerešpektovaného skoršieho výroku Ústavného súdu.

5. K doterajším tvrdeniam sťažovateľov (pocity krivdy, nespravodlivosti, bezmocnosti až nemožnosti dovolať sa svojich práv - čl. V sťažnosti sťažovatelia dopĺňajú:

5.1. od podania žaloby (8. 2. 1994) do dnešného dňa uplynulo 5480 dní, po ktoré sa nedovolali spravodlivosti.

Za ten čas žalovaný nárok bez úrokov z omeškania čini k dnešnému dňu u navrhovateľky v 1. rade 12 016,20 € (362.000 Sk) a u navrhovateľov v 2. a 3. rade po 9 012,15 € (271.500 Sk), v oboch prípadoch počítaný ako násobok 181 mesiacov a požadovaného mesačného dôchodku, úrok z omeškania len za obdobie od 1. 5. 1995 do 1. 5. 1996 čini z nároku navrhovateľky v 1. rade viac ako 2 124,41 € (64.000 Sk), a len úrok z omeškania zo žalovanej náhrady nákladov spojených s pohrebom (35.459 Sk) k dnešnému dňu tvorí viac než trojnásobok žalovanej sumy [úrok k 9. 2. 2009 čini 3 613,75 € (108 867,87 Sk)].

5.2 Navrhovateľka v 1. rade a navrhovateľ v 2. rade z hľadiska svojho statusu - invalidita, patria do skupiny občanov s nízkymi príjmami, bez možnosti zvýšiť si príjem vlastnou zárobkovou činnosťou. Aj to bolo dôvodom, prečo, pri absencii súdneho rozhodnutia, prejavili v mesiacoch august - september 2007 vlastnú snahu spor riešiť mimosúdne, uzavretím mimosúdnej dohody so žalovaným v 2. rade - pre neúspešnosť rokovaní sporných strán sú však naďalej odkázaní na vynesenie meritórneho rozhodnutia v súdnom konaní.

5.3 Sudca JUDr. F. D., ktorý v konaní spôsobil prieťahy konštatované Ústavným súdom Slovenskej republiky (nález I. ÚS 159/03 z 3. 3. 2004) bol nedlho po právoplatnosti nálezu preradený na súd vyššieho stupňa a stal sa sudcom Krajského súdu v Žiline. Tým sťažovatelia nadobudli presvedčenie, že pozitívnemu nálezu Ústavného súdu SR o prieťahoch v konaní a jeho právnej záväznosti prikladá každá zo zúčastnených strán - sťažovatelia a porušovateľ - diametrálne odlišný význam...“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť sporu, v ktorom sú sťažovatelia žalobcami, ústavný súd ju podrobne zhodnotil už v predchádzajúcom náleze sp. zn. I. ÚS 159/03 z 3. marca 2004, preto sa týmto kritériom podrobnejšie nezaoberal. Podľa tohto názoru ústavného súdu dĺžka konania nebola závislá od právnej náročnosti prerokúvanej veci, aj keď skutková zložitosť mohla mať čiastočne vplyv na rozhodovanie okresného súdu. Žiadna skutková zložitosť veci však nemôže ospravedlniť doteraz takmer 15-ročné trvanie sporu bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že po vydaní nálezu sp. zn. I. ÚS 159/03 nezistil také

okolnosti, na základe ktorých by bolo možné konštatovať, že sťažovatelia podstatne prispeli k predĺženiu konania v predmetnej veci.

Je síce pravdou, že požiadali o odročenie pojednávania určeného na 17. september 2004 z dôvodu, že nemali k dispozícii prepis zo zápisnice z pojednávania konaného 11. júna 2004, ale táto skutočnosť nemala podľa názoru ústavného súdu zásadný vplyv na ďalší priebeh konania. Obdobne takto ústavný súd posudzoval neskoršie reakcie ich právnej zástupkyne na uznesenie okresného súdu zo 14. júla 2006 týkajúce sa odstránenia nedostatkov podaní (prevzala ho 4. augusta 2006 a vyjadrenie doručila až na základe urgency 30. októbra 2006), ako aj na opakované výzvy okresného súdu z 27. júna a 24. augusta 2007 na doplnenie dokazovania (vyjadrenie doručila 6. septembra 2007), najmä s ohľadom na ďalšie úkony okresného súdu v ich veci. Okresný súd nemal k správaniu sťažovateľov námietky.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, bol postup samotného okresného súdu.

Z procesného postupu a dosiaľ vykonaných úkonov okresného súdu vyplýva, že i keď v spore po náleze ústavného súdu v určitom období konal (pojednávania 7. mája 2004 a 11. júna 2004, resp. 12. júla 2006 a 14. februára 2007, na ktorých vykonal dokazovanie vypočutím účastníkov konania, znalcov a svedkov), jeho činnosť najmä od septembra 2004 do júla 2006 bola v podstate neefektívna a nesústredená v spojitosti aj s doterajšou dĺžkou súdneho konania (takmer 15 rokov) a už konštatovanými priet'ahmi ústavným súdom (nález sp. zn. I. ÚS 159/03 z 3. marca 2004), pretože okresný súd nevykonával úkony smerujúce k rýchlemu odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľov.

Svedčia o tom najmä tie skutočnosti, že pojednávanie 17. septembra 2004 bolo odročené na neurčito, pretože do tohto termínu nedoručil okresný súd účastníkom konania zápisnicu z pojednávania konaného ešte 11. júna 2004. V tomto období dal prednosť stanoveniu odmien a náhrad hotových výdavkov pre znalcov vo svojich uzneseniach zo 6. októbra 2004, resp. odpusteniu poriadkovej pokuty znaleckému ústavu, a nie tomu,

aby čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, pre ktorú sa sťažovatelia obrátili na okresný súd. Takisto o návrhu sťažovateľov na zmenu ich návrhu doručeného okresnému súdu 10. júna 2004 rozhodol až uznesením z 20. mája 2005, teda takmer po jednom roku. V roku 2005 okrem tohto jednoduchého úkonu okresný súd bol v zásade nečinný a jeho nečinnosť pokračovala aj v roku 2006 do júna 2006, keď určil termín pojednávania na júl 2006 (nečinnosť takmer 22 mesiacov). V tomto období vykonal len jednoduché úkony, (napr. 31. januára 2006 - vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky v prvom rade oznámiť, či vyjadrenie ich bývalého právneho zástupcu na pojednávaní konanom ešte 18. januára 1999 možno považovať za späťvzatie návrhu proti žalovanému v druhom rade, resp. zisťoval majetkové pomery sťažovateľov), ktoré nemožno v okolnostiach prípadu považovať za také relevantné úkony, ktoré by prispeli k odstráneniu ich právnej neistoty v konaní.

Okrem tejto nečinnosti bol postup okresného súdu aj neefektívny z tohto dôvodu, že posledné dve pojednávania (12. júl 2006 a 14. február 2007) odročil rovnako na neurčito z dôvodu poskytnutia lehoty právny zástupcom účastníkom konania na navrhnutie ďalších dôkazných prostriedkov a 14. júla 2006 vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľov na doplnenie návrhu pod následkom odmietnutia žaloby.

Ústavný súd ďalej zistil, že postup okresného súdu pri nariaďovaní znaleckého dokazovania v roku 2008 mal taktiež čiastočne vplyv na priebeh konania. Svedčí o tom tá skutočnosť, že okresný súd 18. februára 2008 pribral do konania znalca (MUDr. L.), ktorý nevykonával znaleckú činnosť v špecializácii, v ktorej požadoval vykonať znalecké dokazovanie (odbor zdravotníctvo a farmácia, odvetvie chirurgia a traumatológia), v dôsledku čoho musel uznesenie o ustanovení znalca zrušiť, a tiež to, že 18. apríla 2008 ustanovil iného znalca (znalecký ústav), pričom toto uznesenie neskôr rovnako zrušil (z dôvodu námietky znaleckého ústavu, že nemá uzavreté „poistenie pre účely náhrady škody za znaleckú činnosť“). Až uznesením zo 16. júna 2008 pribral okresný súd do konania znalca (MUDr. T.), ktorý aj znalecký posudok vypracoval (21. augusta 2008). Rovnako do konania pribral znalca z odboru zdravotníctva, odvetvia neurochirurgie 18. februára 2008, ale znalecký posudok mu znalec vypracoval až 18. januára 2009.

Z uvedeného vyplýva, že okresný súd od rozhodnutia ústavného súdu (marec 2004), ktorý už raz vyslovil, že označené práva sťažovateľov boli okresným súdom v predmetnom konaní porušené, do súčasnosti (rozhodovanie o prijatej sťažnosti ústavným súdom) nedokázal organizovať svoj procesný postup plynulo a efektívne tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzické osoby obrátili o rozhodnutie. Vec je aj po takmer piatich rokoch od rozhodnutia ústavného súdu (resp. po takmer 15 rokoch od začatia konania) stále bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Všeobecný súd mal podľa názoru ústavného súdu venovať postupu v tejto veci zvýšenú pozornosť. Ústavný súd preto nemôže vzhľadom na zistenú nečinnosť i neefektívnu činnosť okresného súdu akceptovať jeho názor, že vo veci konal bez zbytočných prieťahov a že sťažnosť sťažovateľov nie je dôvodná.

Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy aj tú skutočnosť, že predmetom namietaného konania je rozhodovanie o náhrade škody „*v súvislosti so smrťou pacienta v lekárskech zariadeniach*“. Takéto spory sú podľa názoru ústavného súdu svojou povahou mimoriadne citlivé, pričom rozhodnutia súdov v takýchto sporoch môžu spravidla efektívne naplniť svoj účel len vtedy, ak sú vydané v primeranom čase od podania žaloby.

Vychádzajúc z uvedeného preto ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci sp. zn. 16 C 127/94 konal bez zbytočných prieťahov vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom sp. zn. I. ÚS 159/03 (m. m. I. ÚS 232/05, IV. ÚS 187/05, II. ÚS 96/06, IV. ÚS 45/07, IV. ÚS 99/07).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia v sťažnosti žiadali priznať primerané finančné zadost'učinenie každému v sume 100 000 Sk, t. j. 3 319,39 €.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 16 C 127/94 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku nálezu). Preto vo zvyšnej časti ich žiadosti nevyhoveli.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastúpením advokátkou Mgr. E. S. v konaní pred ústavným súdom, ktorá ich vyčísliła v sume 16 391 Sk (544,08 €).

Pri určení náhrady trov vychádzal ústavný súd z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk, a z toho, že za jeden úkon vykonaný v roku 2008 patrí odmena v sume 3 176 Sk a k tomu režijný paušál 190 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon sa znižuje o 20 % v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“. Takto za jeden právny úkon pre jedného sťažovateľa patrí odmena 2 541 Sk a 190 Sk režijný paušál, spolu 2 731 Sk (82,27 €).

Trom sťažovateľom za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2008 v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky patrí po prepočítaní konverzného kurzu slovenskej koruny náhrada trov v celkovej sume 543,91 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. februára 2009